

กรณีศึกษาจากยุโรป

ความก้าวหน้าในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : อุปสรรคตั้งแต่มีการ
รวมตัวรวมตัวกันเพื่อความอยู่รอดหรือ เพื่อแย่งชิงทรัพยากร

Case studies from Europe, progress in the establishment of the
ASEAN Economic Community (AEC): obstacles from gathering
together in order to survive or to plunder the resources.

คลื่นลูกเก่า VS คลื่นลูกใหม่

ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ

ดร.กิตตินันท์ พิศสุวรรณ

สุรินทร์ พิศสุวรรณ¹

มยุรี เนื่องจากรินทร์²

กิตตินันท์ พิศสุวรรณ³

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนขึ้นมาในเชิงของการวิเคราะห์ในด้านการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งผ่าน
มาได้ ปี มีผลงานอะไรบ้างที่เกิดขึ้นประชาคมอาเซียน หลาย ๆ หน่วยงานได้มองความเห็นว่าเป็นว่าประเทศไทย
ประสบความสำเร็จจากการรวมตัวครั้งนี้ แต่ผู้เขียนบทความยังมองต่อไปว่า AEC ยังต้องเผชิญกับปัญหา

¹ อติเลขาธิการอาเซียน surin.phit@gmail.com

² อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา

³ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา kittinantp@gmail.com

เหมือนที่กลุ่มประเทศยุโรปเกิดขึ้นมาแล้ว โดยเฉพาะปัญหาด้านการเมือง ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งปัญหาการแย่งกันเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและด้านสงคราม

Abstracts

This article is written in terms of the analysis in the field of integration into ASEAN. Over the years, which is what happens with ASEAN. Several agencies commented that the country looked at the Thailand total success from this, but the author of the article you can see that AEC is also confronted with issues like the European countries occurred, particularly political issues. The problem is a race condition, natural resources, as well as the economic superpower, and the war.

Introduction

AEC หรือ Asean Economics Community คือการรวมตัวของชาติใน Asean 10 ประเทศ โดยมี ไทย, พม่า, ลาว, เวียดนาม, มาเลเซีย, สิงคโปร์, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, กัมพูชา, บรูไน เพื่อที่จะให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน จะมีรูปแบบคล้ายๆ กลุ่ม Euro Zone นั่นเอง จะทำให้มีผลประโยชน์, อำนาจต่อรองต่างๆ กับคู่ค้าได้มากขึ้น และการนำเข้า ส่งออกของชาติในอาเซียนก็จะเสรี ยกเว้นสินค้าบางชนิดที่แต่ละประเทศอาจจะขอไว้ไม่ลดภาษีนำเข้า (เรียกว่าสินค้าอ่อนไหว) Asean จะรวมตัวเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและมีผลเป็นรูปธรรม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 ณ วันนั้นจะทำให้ภูมิภาคนี้เปลี่ยนไปอย่างมากอย่างที่คิดไม่ถึงทีเดียว

AEC Blueprint (แบบพิมพ์เขียว) หรือแนวทางที่จะให้ AEC เป็นไปคือ

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน
2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง
3. การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน
4. การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

โดยให้แต่ละประเทศใน AEC ให้มีจุดเด่นต่างๆ ดังนี้

พม่า : สาขาเกษตรและประมง

มาเลเซีย : สาขาผลิตภัณฑ์ยาง และสาขาสิ่งทอ

อินโดนีเซีย : สาขาภาพยนตร์และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้

ฟิลิปปินส์ : สาขาอิเล็กทรอนิกส์

สิงคโปร์ : สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาสุขภาพ

ไทย : สาขาการท่องเที่ยว และสาขาการบิน (ประเทศไทยอยู่ตรงกลาง ASEAN)

การเปลี่ยนแปลงที่จะเห็นได้ชัดๆ ใน AEC โดยอธิบายให้เห็นภาพเข้าใจง่ายๆ เช่น

– การลงทุนจะเสรีมากๆ คือ ใครจะลงทุนที่ไหนก็ได้ ประเทศที่การศึกษาระบบดีๆ ก็จะมาเปิดโรงเรียนในบ้านเรา อาจทำให้โรงเรียนแพงๆ แต่คุณภาพไม่ดีต้องปรับตัว ไม่เช่นนั้นอาจจะสู้ไม่ได้

– ไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และการบินอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะอยู่กลาง Asean และไทยอาจจะเด่นในเรื่อง การจัดการประชุมต่างๆ, การแสดงนิทรรศการ, ศูนย์กระจายสินค้า และยังเด่นเรื่องการคมนาคมอีกด้วยเนื่องจากอยู่ตรงกลางอาเซียน และการบริการด้านการแพทย์และสุขภาพจะเติบโตอย่างมากเช่นกันเพราะ จะผสมผสานส่งเสริมกันกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ค่าบริการทางการแพทย์ของประเทศต่างชาติจะมีราคาสูงมากหากเทียบกับประเทศไทย)

การค้าขายจะขยายตัวอย่างน้อย 25% ในส่วนของอุตสาหกรรมบางอย่าง เช่น รถยนต์, การท่องเที่ยว, การคมนาคม, แต่อุตสาหกรรมที่น่าห่วงของไทยคือ ที่ใช้แรงงานเป็นหลักเช่น ภาคการเกษตร, ก่อสร้าง, อุตสาหกรรมสิ่งทอจะได้รับผลกระทบ เนื่องจากฐานการผลิตอาจย้ายไปประเทศที่ผลิตสินค้าทดแทนได้ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยผู้ลงทุนอาจย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยไปยังประเทศที่มีค่าแรงถูกกว่า เนื่องด้วยบางธุรกิจไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะมากนัก ค่าแรงจึงถูก (ณ วันที่ 15 ก.ย.56 ค่าแรงหนุ่มสาวโรงงาน ณ ประเทศลาว อยู่ที่ประมาณ 4,000 บาทไทย)

– เรื่องภาษาอังกฤษจะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากจะมีคนอาเซียน เข้ามาอยู่ในไทย มากมายไปหมด และมักจะพูดภาษาไทยไม่ค่อยได้ แต่จะใช้ภาษาอังกฤษ (AEC มีมาตรฐานว่าจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางเพื่อสื่อสารใน AEC) บางทีเรานึกว่าคนไทยไปทักพูดคุยด้วย แต่เค้าพูดภาษาอังกฤษกลับมา เราอาจเสียความมั่นใจได้ ส่วนสิ่งแวดล้อมนั้น ป้ายต่างๆ หนังสือพิมพ์, สื่อต่างๆ จะ

มีภาษาอังกฤษมากขึ้น (ให้ดูป้ายที่สนามบินสุวรรณภูมิเป็นตัวอย่าง) และจะมีโรงเรียนสอนภาษามากมาย หลากหลายหลักสูตร

– การค้าขายบริเวณชายแดนจะคึกคักอย่างมากมาย เนื่องจาก ด้านศุลกากรชายแดนอาจมี บทบาทน้อยลงมาก แต่จะมีปัญหาเรื่องยาเสพติด และปัญหาสังคมตามมาด้วย

– เมืองไทยจะไม่ขาดแรงงานที่ไร้ฝีมืออีกต่อไปเพราะแรงงานจะเคลื่อนย้ายเสรี จะมี ชาวพม่า, ลาว, กัมพูชา เข้ามาทำงานในไทยมากขึ้น แต่คนเหล่านี้ก็จะมาแย่งงานคนไทยบางส่วนด้วยเช่นกัน และยังมี ปัญหาสังคม, อาชญากรรม จะเพิ่มขึ้นอีกด้วย อันนี้รัฐบาลควรต้องวางแผนรับมือ

– คนไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษได้ บางส่วนจะสมองไหลไปทำงานเมืองนอก โดยเฉพาะอุตสาหกรรม ซอร์ฟแวร์ (ที่จะให้สิงคโปร์เป็นหัวหอกหลัก) เพราะชาวไทยเก่ง แต่ปัจจุบันได้ค่าแรงถูกมาก อันนี้สมองจะ ไหลไปสิงคโปร์เยอะมาก แต่พวกชาวต่างชาติก็จะมาทำงานในไทยมากขึ้นเช่นกัน อาจมีชาว พม่า, กัมพูชา เก่งๆ มาทำงานกับเราก็ได้ โดยจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง บริษัท software ในไทยอาจต้องปรับ ค่าจ้างให้สู้กับ บริษัทต่างชาติให้ได้ ไม่เช่นนั้นจะเกิดภาวะสมองไหล

– อุตสาหกรรมโรงแรม, การท่องเที่ยว, ร้านอาหาร, รถเช่า บริเวณชายแดนจะคึกคักมากขึ้น เนื่องจากจะมีการสัญจรมากขึ้น และเมืองตามชายแดนจะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเป็นจุดขนส่ง

– สาธารณูปโภคในประเทศไทย หากเตรียมพร้อมไม่ดีอาจขาดแคลนได้ เช่น ชาวพม่า มาคลอดลูก ในไทย ก็ต้องใช้โรงพยาบาลในไทยเป็นต้น

– กรุงเทพฯ จะแออัดอย่างหนัก เนื่องจากมีตำแหน่งเป็นตรงกลางของอาเซียนและเป็นเมืองหลวง ของไทย โดยเมืองหลวงอาจมีสำนักงานของต่างชาติมาตั้งมากขึ้น รถจะติดอย่างมาก สนามบินสุวรรณภูมิ จะแออัดมากขึ้น (ปัจจุบันมีโครงการที่จะขยายสนามบินแล้ว)

– ไทยจะเป็นศูนย์กลางอาหารโลกในการผลิตอาหาร เพราะ knowhow ในไทยมีเยอะประสบการณ์ สูง และบริษัทอาหารในไทยก็แข็งแกร่ง ประกอบทำเลที่ตั้งเหมาะสมอย่างมาก แม้จะให้พม่าเน้นการเกษตร แต่ทางประเทศไทยเองคงไปลงทุนในพม่าเรื่องการเกษตรแล้วส่งออก ซึ่งก็ถือเป็นธุรกิจของคนไทยที่ ชำนาญอยู่แล้ว

– ไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และคมนาคมอย่างไม่ต้องสงสัย หากผู้ประกอบการธุรกิจไทยที่ เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจนี้ปรับตัวและเตรียมพร้อมดีก็จะได้ประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและ คมนาคม

– ปัญหาสังคมจะรุนแรงถ้าไม่ได้รับการวางแผนที่ดี เนื่องจาก จะมีขยะจำนวนมากมากขึ้น, ปัญหา การแบ่งชนชั้น ถ้าคนไทยทำงานกับคนต่างชาติที่ต่ำกว่า อาจมีการแบ่งชนชั้นกันได้, จะมีชุมชนสลัม เกิดขึ้น และอาจมี พม่าทาว์น, ลาวทาว์น, กัมพูชาทาว์น, ปัญหาอาชญากรรมจะรุนแรง สถิติการก่อ อาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นอย่างมากจากชนชั้นที่มีปัญหา, คนจะทำผิดกฎหมายมากขึ้นเนื่องจากไม่รู้กฎหมาย

การขนส่งที่จะเปลี่ยนแปลง East-West Economic Corridor (EWEC) หรือเส้นทางหมายเลข 9 (R9) ชื่อไทยว่า เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก

คลิกเพื่อดูรายละเอียดของ East-West Economic Corridor

จะมีการขนส่งจากท่าเทียบเรือทางทะเลฝั่งขวาไปยังฝั่งซ้าย เวียดนาม-ไทย-พม่า มีระยะทางติดต่อกันโดยประมาณ 1,300 กม. อยู่ในเขตประเทศไทยถึง 950 กม. ลาว 250 กม. เวียดนาม 84 กม. เส้นทางเริ่มที่เมืองท่าดานัง ประเทศเวียดนาม ผ่านเมืองเว้และเมืองลาวบาว ผ่านเข้าแขวงสะหวันนะเขตในประเทศลาว และมาข้ามสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ข้ามแม่น้ำโขงสู่ไทยที่จังหวัดมุกดาหาร ผ่านจังหวัดกาฬสินธุ์, ขอนแก่น, เพชรบูรณ์, พิษณุโลก สู่ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากนั้นเข้าไปยังประเทศพม่าไปเรื่อยๆ ถึงอ่าวมะละเกาะ ที่เมืองมะละล่าย หรือมะละแหม่ง เป็นการเชื่อมจากทะเลจีนใต้ไปสู่อินเดียเส้นทาง R9 นี้จะทำให้การขนส่งรวมถึง logistic ใน AEC จะพัฒนาอีกมาก และจากการที่ไทยอยู่ตรงกลางภูมิภาค ทำให้เราขายสินค้าได้มากขึ้นเพราะเราจะส่งของไปท่าเรือทางฝั่งซ้ายของไทยก็ได้ ทางฝั่งขวาก็ได้ ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ในไทยบริเวณดังกล่าวก็จะมีราคาสูงขึ้นด้วยและที่พม่ายังมีโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ หรือโครงการ “ทวาย” (ศูนย์อุตสาหกรรมขนาดใหญ่, ท่าเรือขนาดใหญ่ ที่ปัจจุบัน Italian-Thai Development PLC ได้รับสัมปทานในการก่อสร้างแล้ว ปัจจุบันได้หยุดการพัฒนาชั่วคราวเพื่อรอผู้ร่วมลงทุนในการพัฒนาโครงการ ข้อมูล ณ 27 เม.ย. 2557) โครงการทวายมีเป้าหมายที่จะสร้างท่าเรือน้ำลึก และนิคมอุตสาหกรรมบนพื้นที่ประมาณ 250 ตารางกิโลเมตร ในภาคใต้ของพม่า ซึ่งมีโครงการก่อสร้างโรงถลุงเหล็ก โรงงานปุ๋ย โรงไฟฟ้าถ่านหิน โรงกลั่นน้ำมัน ในระยะถัดไปอีกด้วยซึ่งโครงการทวาย มีที่เส้นทางสอดคล้องกับ East-West Economic Corridor จะกลายเป็นทางออกสู่ทะเลจุดใหม่ที่สำคัญมากต่ออาเซียน เพราะในอดีตทางออกสู่มหาสมุทรอินเดียจำเป็นต้องใช้ท่าเรือของสิงคโปร์เท่านั้น ขณะเดียวกันโปรเจกต์ทวายนี้ยังเป็นต้นทางรับสินค้าจากฝั่งมหาสมุทรอินเดียหรือสินค้าที่มาจากฝั่งยุโรปและตะวันออกกลาง โดยเฉพาะสินค้ากลุ่มพลังงานไม่ว่าจะเป็นน้ำมัน ก๊าซ ซึ่งจะถูกนำเข้ามาและแปรรูปใน

โรงงานปิโตรเคมีภายในพื้นที่โครงการทวาย เพื่อส่งผ่านไทยเข้าไปยังประเทศกลุ่มอินโดจีนเช่น ลาว กัมพูชา และไปสิ้นสุดปลายทางยังท่าเรือดานังประเทศเวียดนาม และจะถูกส่งออกไปยังเอเชียตะวันออก อย่างญี่ปุ่นและจีนทั้งนี้ทั้งนั้น สิ่งที่เราควรจะต้องเตรียมตัวแต่เนิ่นๆ ที่สำคัญตอนนี้คือ ภาษาอังกฤษ อย่างน้อยๆเราก็จะได้สื่อสารกันกับ Asean ได้ เพราะหากสื่อสารไม่ได้ เรื่องอื่นก็คงยากที่จะทำ และภาคิดจะหา ลูกค้าแค่ในประเทศไทยก็อาจไม่เพียงพอแล้ว เพราะธุรกิจต่างชาติก็จะมาแย่งส่วนแบ่งการตลาดของเราแน่นอน เรื่อง AEC จึงถือเป็นเรื่องใหญ่ ที่ธุรกิจ และคนไทยต้องปรับตัวและเตรียมพร้อมให้ดี

Description

การเปิด AEC อย่างเป็นทางการได้เลื่อนออกไป 1 ปี จากกำหนดเดิม 1 ม.ค.2015 เป็น 31 ธ.ค. 2015ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่ประเทศกัมพูชาเมื่อเดือนพ.ย.ที่ผ่านมา เนื่องจากความไม่พร้อมของประเทศสมาชิกในหลายเรื่อง ความพร้อมหรือไม่ดังกล่าวสามารถดูได้จากความก้าวหน้าในการดำเนินการตามกระบวนการเข้าสู่ AEC ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตกลงร่วมกันผ่านการจัดทำพิมพ์เขียว หรือ AEC blueprint ใน 4 องค์ประกอบ (pillar) คือ (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (2) การเป็น

ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน (3) การพัฒนาที่เท่าเทียม และ (4) การบูรณาการในตลาดโลกการ
เลื่อนเปิด AEC นำมาสู่คำถามว่าแล้วจะมีการเลื่อนไปอีกหรือไม่ และหากใช้เกณฑ์ความพร้อมก็มีปัญหา
ว่าจะวัดความพร้อมอย่างไร เพราะแน่นอนว่าบางประเทศพร้อมในด้านหนึ่งและไม่พร้อมในอีกด้านหนึ่ง
การใช้ความพร้อมเฉพาะด้านมาเป็นข้ออ้างไม่น่าจะเหมาะสม ควรใช้เกณฑ์ความพร้อมในภาพรวม
มากกว่า โดยอาจเป็นผลรวมแบบใดแบบหนึ่งของความก้าวหน้าในแต่ละ 4 องค์ประกอบข้างต้นเพื่อตอบ
คำถามนี้ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้สร้างดัชนีการเข้าร่วม AEC หรือ AEC
Integration Index ขึ้น เพื่อชี้ระดับความก้าวหน้าหรือระดับการเข้าร่วม AEC อย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิด AEC Integration Index อาศัยบทเรียนจากการรวมกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ที่มีการวัด
ความก้าวหน้าของการเข้าร่วม EU ในช่วงเวลาต่างๆ โดยการสร้างดัชนีการเข้าร่วมในระดับภูมิภาค ที่
เรียกว่า Index of Regional Integration ที่มีการแบ่งระดับการเข้าร่วมเป็น 5 ขั้น คือ ขั้น 1 Free Trade
Area ขั้น 2 Custom Union Common Market ขั้น 4 Economic Union และ ขั้น 5 Total Economic
Integration และมีหลักการที่ต้องคำนึงถึงเสมอในการให้คะแนนความก้าวหน้าคือคะแนนที่ให้แก่จะไม่เพิ่ม
หากเป็นเพียงการตกลงว่าจะดำเนินนโยบาย เช่นการลงนามให้สัตยาบัน คะแนนจะเพิ่มก็ต่อเมื่อถูกนำไป
ดำเนินการจริงอย่างเป็นรูปธรรมโดยคะแนนสูงสุดคือ 100 คะแนนในกรณีของ AEC ได้แบ่งระดับการเข้า
ร่วมเป็น 4 ขั้น อิงกับ 4 องค์ประกอบใน AEC Blueprint และอาศัยข้อมูล AEC Scorecard และ Mid-Term
Review ที่ ทีดีอาร์ไอ ร่วมกับ Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA) จัดทำขึ้น
เป็นช่วงๆ ตั้งแต่ปี 2008-2012 (และอยู่ระหว่างจัดทำปี 2014) เป็นพื้นฐานในการประเมินความก้าวหน้า
โดยเพิ่มเรื่องน้ำหนักความสำคัญของมาตรการที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม และการนำไปปฏิบัติจริง เช่น การ
อนุมัติใช้หรือปรับแก้กฎระเบียบ/กฎหมาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ AEC integration index นี้มีมิติ
เพิ่มขึ้นจาก AEC Scorecard น้ำหนักของแต่ละมาตรการที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม ใช้วิธีการอ้างอิงความเห็น
ของภาคเอกชนในอาเซียนและผู้เชี่ยวชาญ เช่น ให้น้ำหนักที่ค่อนข้างมากต่อมาตรการอำนวยความสะดวก
ทางการค้า (trade facilitation) เช่นระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ และการให้บริการ ณ จุดเดียว (National
Single Window) รองลงมาคือการยกเลิกโควตาทางการค้าและการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีการค้าเคลื่อนย้าย
บริการเสรีที่เน้นเรื่องการเปิดเสรีด้านการขนส่ง โลจิสติกส์การอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งผ่านแดน
และการขนส่งหลากหลายรูปแบบระหว่างกัน รวมถึงการเปิดเสรีบริการทางการเงิน และการอนุญาตให้ผู้
ประกอบกิจการบริการของอาเซียนสามารถทำธุรกิจโดยถือหุ้นได้อย่างน้อยถึง 70% โดยเฉพาะในสาขาที่
ควรมีการแข่งขันมากขึ้นคือ ICT และโทรคมนาคม ส่วนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐาน ICT และพลังงานรวมทั้งการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพของ
อาเซียนในแรงงานทักษะอาชีพต่างๆ และการเพิ่มสาขาอาชีพให้มากขึ้นมีลำดับความสำคัญรองลงมาต่อ
การเข้าร่วมเป็น AEC ส่วนการให้คะแนนการนำมาตรการไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมพบว่า การ

อำนวยความสะดวกทางการค้า ซึ่งประกอบด้วย custom modernization การดำเนินการระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (e-custom) และ National Single Window มีความก้าวหน้ามากที่สุดด้านการเปิดเสรีด้านการบริการมีความก้าวหน้ามากขึ้นโดยการอนุญาต (ในหลักการ) ให้ผู้ประกอบการบริการของอาเซียนสามารถทำธุรกิจโดยถือหุ้นได้อย่างน้อยถึง 70% ในสาขาเร่งรัดก่อน 5 สาขา คือการขนส่งทางอากาศ ICT บริการสุขภาพท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ แต่ก็ยังติดปัญหาและข้อกฎหมายหลายเรื่องที่ทำให้ไม่เกิดผลในเชิงปฏิบัติเพราะประเทศสมาชิกส่วนมากยังมีนโยบายคุ้มครองผู้ประกอบการในประเทศเป็นหลัก เช่นเดียวกับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายทุน ที่เปิดด้านเงินทุนไหลเข้า แต่ยังคงจำกัดเรื่องเงินทุนไหลออก เป็นต้น ดัชนี AEC Integration Index คือผลคูณของผลคะแนนการนำมาปฏิบัติ กับน้ำหนักในแต่ละมาตรการ โดยพบว่าดัชนีนี้ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ตั้งแต่ปี 1977 และเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อมี AEC Blueprint ในปี 2007 จนมาอยู่ที่ระดับ 40.3 ในปี 2012 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นประมาณ 50 ในปี 2014 แสดงถึงการเดินตามได้ “ครึ่งทาง” ของกระบวนการดำเนินการตาม AEC Blueprint pillar 1 และ 2 ที่ตั้งไว้เพื่อบรรลุการเป็น AEC ภายในปี 2015 ในเรื่องการบูรณาการตลาดและฐานการผลิตและการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค ยังไม่รวมถึงเรื่องการพัฒนาที่เท่าเทียม และการบูรณาการในตลาดโลกที่เป็นการมองเป้าหมายไปในระยะข้างหน้าอีกขั้นหนึ่ง ประเทศอาเซียนควรมีการจัดทำดัชนี AEC integration index เพื่อแสดงความก้าวหน้าและระดับการเข้าร่วมเป็น AEC อย่างเป็นรูปธรรมและเปรียบเทียบกันได้ อันจะช่วยเป็นฐานข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลักดันการรวมตัวกันตามกรอบ AEC ให้เร็วมากขึ้น

General Analysis

การเปิด AEC อย่างเป็นทางการได้เลื่อนออกไป 1 ปี จากกำหนดเดิม 1 มกราคม 2015 เป็น 31 ธันวาคม 2015 ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่ประเทศกัมพูชาเมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา เนื่องจากความไม่พร้อมของประเทศสมาชิกในหลายเรื่อง ความพร้อมหรือไม่ดังกล่าว สามารถดูได้จากความก้าวหน้าในการดำเนินมาตรการตามกระบวนการเข้าสู่ AEC ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตกลงร่วมกันผ่านการจัดทำพิมพ์เขียว หรือ AEC blueprint ใน 4 องค์ประกอบ (pillar) คือ (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (2) การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน (3) การพัฒนาที่เท่าเทียม และ (4) การบูรณาการในตลาดโลก

การเลื่อนเปิด AEC นำมาสู่คำถามว่าแล้วจะมีการเลื่อนไปอีกหรือไม่ และหากใช้เกณฑ์ความพร้อมก็มีปัญหาว่าจะวัดความพร้อมอย่างไร เพราะแน่นอนว่าบางประเทศพร้อมในด้านหนึ่งและไม่พร้อมในอีกด้านหนึ่ง การใช้ความพร้อมเฉพาะด้านมาเป็นข้ออ้างไม่น่าจะเหมาะสม ควรใช้เกณฑ์ความพร้อมในภาพรวมมากกว่า โดยอาจเป็นผลรวมแบบใดแบบหนึ่งของความก้าวหน้าในแต่ละ 4 องค์ประกอบข้างต้น เพื่อตอบ

คำถามนี้ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้สร้างดัชนีการเข้าร่วม AEC หรือ AEC Integration Index ขึ้น เพื่อชี้ระดับความก้าวหน้า หรือระดับการเข้าร่วม AEC อย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิด AEC Integration Index อาศัยบทเรียนจากการรวมกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ที่มีการวัดความก้าวหน้าของการเข้าร่วม EU ในช่วงเวลาต่างๆ โดยการสร้างดัชนีการเข้าร่วมในระดับภูมิภาค ที่เรียกว่า Index of Regional Integration ที่มีการแบ่งระดับการเข้าร่วมเป็น 5 ขั้น คือ ขั้น1 Free Trade Area ขั้น2 Custom Union ขั้น3 Common Market ขั้น4 Economic Union และ ขั้น5 Total Economic Integration และมีหลักการที่ต้องคำนึงถึงเสมอในการให้คะแนนความก้าวหน้าคือ คะแนนที่ให้จะไม่เพิ่มหากเป็นเพียงการตกลงว่าจะดำเนินนโยบาย เช่นการลงนามให้สัตยาบัน คะแนนจะเพิ่มก็ต่อเมื่อถูกนำไปดำเนินการจริงอย่างเป็นรูปธรรม โดยคะแนนสูงสุดคือ 100 คะแนน

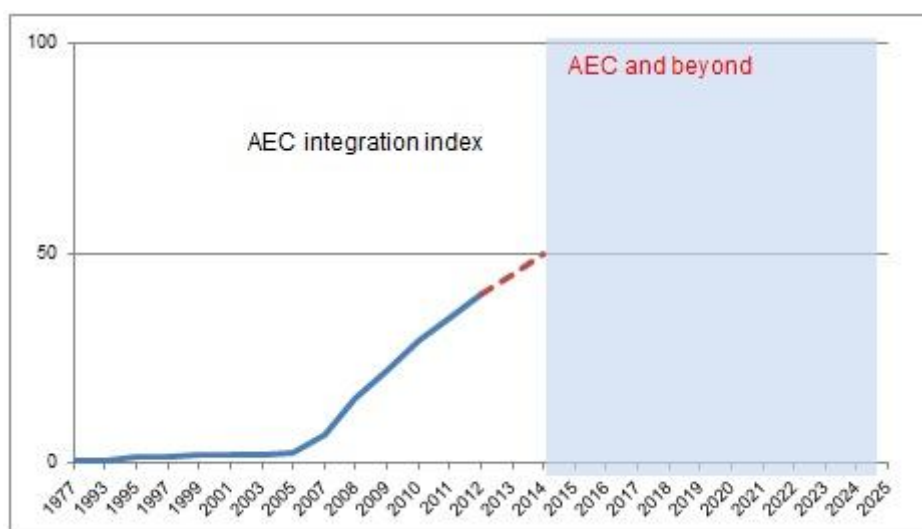

ในกรณีของ AEC ได้แบ่งระดับการเข้าร่วม เป็น 4 ขั้น อิงกับ 4 องค์ประกอบใน AEC Blueprint และอาศัยข้อมูล AEC Scorecard และ Mid-Term Review ที่ ทีดีอาร์ไอ ร่วมกับ Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA) จัดทำขึ้นเป็นช่วงๆ ตั้งแต่ปี 2008-2012 (และอยู่ระหว่างจัดทำปี 2014) เป็นพื้นฐานในการประเมินความก้าวหน้า โดยเพิ่มเรื่อน้ำหนักความสำคัญของมาตรการที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม และการนำไปปฏิบัติจริง เช่น การอนุมัติใช้ หรือปรับแก้กฎระเบียบ/กฎหมาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ AEC integration index นี้มีมิติเพิ่มขึ้นจาก AEC Scorecard

น้ำหนักของแต่ละมาตรการที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม ใช้วิธีการอ้างอิงความเห็นของภาคเอกชนในอาเซียนและผู้เชี่ยวชาญ เช่นให้น้ำหนักที่ค่อนข้างมากต่อมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า (trade facilitation) เช่นระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ และการให้บริการ ณ จุดเดียว (National Single Window) รองลงมาคือการยกเลิกโควตาทางการค้าและการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี การเคลื่อนย้ายบริการเสรีที่เน้นเรื่องการเปิดเสรีด้านการขนส่ง โลจิสติกส์ การอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งผ่านแดน และการขนส่งหลากหลายรูปแบบระหว่างกัน รวมถึงการเปิดเสรีบริการทางการเงิน และการอนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการบริการของอาเซียนสามารถทำธุรกิจโดยถือหุ้นได้อย่างน้อยถึง 70% โดยเฉพาะในสาขาที่ควรมีการแข่งขันมากขึ้นคือ ICT และโทรคมนาคม ส่วนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ICT และพลังงาน รวมทั้งการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียนในแรงงานทักษะอาชีพต่างๆ และการเพิ่มสาขาอาชีพให้มากขึ้น มีลำดับความสำคัญรองลงมาต่อการเข้าร่วมเป็น AEC

ส่วนการให้คะแนนการนำมาตรการไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พบว่า การอำนวยความสะดวกทางการค้า ซึ่งประกอบด้วย custom modernization การดำเนินการระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (e-custom) และ National Single Window มีความก้าวหน้ามากที่สุด ส่วนการเปิดเสรีด้านการบริการมีความก้าวหน้ามากขึ้นโดยการอนุญาต (ในหลักการ) ให้ผู้ประกอบกิจการบริการของอาเซียนสามารถทำธุรกิจโดยถือหุ้นได้อย่างน้อยถึง 70% ในสาขาเร่งรัดก่อน 5 สาขา คือการขนส่งทางอากาศ ICT บริการสุขภาพ ท่องเที่ยว และ โลจิสติกส์ แต่ก็ยังติดปัญหาและข้อกฎหมายหลายเรื่องที่ทำให้ไม่เกิดผลในเชิงปฏิบัติ เพราะประเทศสมาชิกส่วนมากยังมีนโยบายคุ้มครองผู้ประกอบการในประเทศเป็นหลัก เช่นเดียวกับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายทุน ที่เปิดด้านเงินทุนไหลเข้า แต่ยังคงจำกัดเรื่องเงินทุนไหลออก เป็นต้น

ดัชนี AEC Integration Index คือผลคูณของผลคะแนนการนำมาปฏิบัติ กับน้ำหนักในแต่ละมาตรการ โดยพบว่าดัชนีของไทยเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ตั้งแต่ปี 1977 และเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อมี AEC Blueprint ในปี 2007 จนมาอยู่ที่ระดับ 40.3 ในปี 2012 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นประมาณ 50 ในปี 2014 แสดงถึงการเดินทางมาได้ “ครึ่งทาง” ของกระบวนการดำเนินการตาม AEC Blueprint pillar 1 และ 2 ที่ตั้งไว้เพื่อบรรลุการเป็น AEC ภายในปี 2015 ในเรื่องการบูรณาการตลาดและฐานการผลิต และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค ยังไม่รวมถึงเรื่องการพัฒนาที่เท่าเทียม และการบูรณาการในตลาดโลก ที่เป็นการมองเป้าหมายไปในระยะข้างหน้าอีกขั้นหนึ่ง (ดังกราฟ)

ที่มา: ประมวลผลโดยผู้วิจัย

ประเทศอาเซียนควรมีการจัดทำดัชนี AEC integration index เพื่อแสดงความก้าวหน้าและระดับการเข้าร่วมเป็น AEC อย่างเป็นรูปธรรมและเปรียบเทียบกันได้ อันจะช่วยเป็นฐานข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลักดันการรวมตัวกันตามกรอบ AEC ให้เร็วมากขึ้น

Actualization

อาเซียนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการ วางโรดแมปพัฒนาต่อยอดในอีก 10 ปี คาดปี 2025 อาเซียนจะเชื่อมโยงกันอย่างแท้จริง เน้นจัดทำยุทธศาสตร์อาเซียน รับการลงทุนต่างชาติ พร้อมได้ห่วงโซ่โลกสู่ฐานการผลิตที่ยั่งยืนการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 27 ระหว่างวันที่ 21-22

พฤศจิกายน 2558 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ผู้นำอาเซียนได้ประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 รวมถึงประกาศวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ.2025 และรับรองแผนงานประชาคมอาเซียน ค.ศ.2025 (AEC Blueprint 2025) ในอีก 10 ปีข้างหน้า (2559-2568)การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community (AEC) ในปี 2016 ถือเป็นก้าวสำคัญของกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nation : ASEAN) นับตั้งแต่การก่อตั้งในปี 1967 เพราะการรวมตัวของภูมิภาคอาเซียนเปิดโอกาสมหาศาลจากตลาดขนาดใหญ่ 2.6 ล้านล้านดอลลาร์ ที่มีประชากรรวมกันกว่า 622 ล้านคน ซึ่งมากกว่า 50% ยังเป็นประชากรในวัยต่ำกว่า 30 ปีเศรษฐกิจของกลุ่ม ASEAN มีความก้าวหน้า โดยรายได้ประชาชาติ (GDP) เติบโตขึ้น 2 เท่า นับจากปี 2007 ที่มีการจัดทำ ASEAN Blueprint เพื่อเป็นแนวทางการรวมตัว รายได้ประชากรต่อหัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 80% มาสูงกว่า 4,000 ดอลลาร์ ในปี 2014 ASEAN มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่อันดับ 3 ในเอเชีย และใหญ่เป็นอันดับ 7 ของเศรษฐกิจโลก มีประชากรรวมกันกว่า 622 ล้านคน ซึ่งมากกว่า 50% เป็นประชากรในวัยต่ำกว่า 30 ปี AEC Blueprint พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เห็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ประกอบด้วยแผนงานในด้านต่างๆ พร้อมกรอบระยะเวลาและมาตรการที่ชัดเจน ซึ่งการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 27 หรือ ASEAN Summit ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ได้มีการเปิดเผยความคืบหน้าในรายงาน ASEAN Economic Community 2015 : Progress and Achievements โดยรายงานระบุว่า ความคืบหน้าการรวมตัวเป็น AEC ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2015 ซึ่งวัดจากเครื่องมือติดตามวัดผลการดำเนินงาน (AEC Scorecard) นั้น การดำเนินการในมาตรการที่มีความสำคัญลำดับสูง (High Priority Measures : HPMs) เสร็จสิ้นภายในปี 2558 ได้ถึง 92.7% หรือบรรลุเป้าหมายแล้ว 469 จาก 506 มาตรการตามที่กำหนดไว้ใน AEC Blueprint ยังคงเหลืออีกเพียง 7.3% เท่านั้นที่ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น โดยเป็น HPMs ในเสาหลักแรก ซึ่งได้แก่ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันกับเสาหลักที่สอง ได้แก่ การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขณะที่มาตรการในเสาหลักที่สามการเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันและเสาหลักที่สี่การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้ดำเนินการคืบหน้าไปเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วเมื่อรวมกับมาตรการอื่นที่ไม่ได้จัดเป็น HPMs ด้วยนั้นการรวมตัวตาม AEC Blueprint ก็นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะโดยรวมแล้วดำเนินการได้ 486 จาก 611 มาตรการ หรือ 79.5% การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันนั้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

สำคัญคือ การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรี การเคลื่อนย้ายบริการที่เสรี การเคลื่อนย้ายการลงทุนที่เสรี การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น และการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือที่เสรีโดยในองค์ประกอบแรกการเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีนั้นมุ่งเน้นไปที่การจัดภาษีที่มีความคืบหน้าอย่างมากนับตั้งแต่อาเซียนร่วมกันก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ปี 2535 จนมาถึงข้อตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า (ASEAN Trade in Goods Agreement เรียกว่า ATIGA) ที่มีผลบังคับใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2553 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และภายในปี 2015 โดยมีความยืดหยุ่นได้สำหรับสินค้าอ่อนไหวบางรายการ ภายในปี 2018 สำหรับประเทศ CLMV คือ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนามปัจจุบัน สมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศคือ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และบรูไน ขจัดภาษีสำหรับการค้าระหว่างกันได้อย่างมาก โดยอัตราภาษีส่วนใหญ่ 99.2% อยู่ที่ระดับ 0% ส่วนกลุ่ม CLMV นั้น อัตราภาษี 0% ของกลุ่มอาเซียน มีสัดส่วนเฉลี่ยสูงถึง 95.99%สำหรับการเปิดเสรีทางการเงินนั้นหลังจากที่อาเซียนเห็นชอบในกรอบ Asean Banking Integration Framework (ABIF) ในปี 2014 แล้วก็ได้เริ่มจัดทำกรอบ ASEAN Qualified Bank (QAB) เพื่อให้ธนาคารในอาเซียนที่มีสถานะเป็น QAB จะสามารถประกอบธุรกิจในประเทศใดๆ ในอาเซียนก็ได้ทางด้านตลาดทุนได้มีการจัดตั้ง ASEAN Exchanges และให้นักลงทุนผ่าน ASEAN Trading Link ตั้งแต่ปี 2012 ซึ่งมีนักลงทุนจากไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์สามารถลงทุนได้ นอกจากนี้ ยังได้ จัดทำกรอบ ASEAN Collective Investment Schemes (CIS) Framework เพื่อให้มีการเสนอขายกองทุนรวมข้ามประเทศในกลุ่มอาเซียน ASEAN Collective Investment Schemes (CIS) แก่ ผู้ลงทุนไทยทั่วไปแล้ว ขณะนี้มีกองทุนรวม 11 กองทุนที่คุณสมบัติตามหลักเกณฑ์กลาง (Qualifying ASEAN CIS) ความคืบหน้าของการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังเห็นได้ชัดจากการขยายการค้าการลงทุนของธุรกิจขนาดใหญ่ไปยังประเทศสมาชิกด้วยตนเอง เช่น Super Group จากสิงคโปร์ ที่ส่งกาแพย์ห่อ Super ไปขายในไทยและประเทศอื่น หรือกลุ่ม Black Canyon Coffee ของไทยที่ขยายกิจการไปยัง กัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ รวมไปถึง กลุ่ม CIMB จากมาเลเซียที่ดำเนินธุรกิจการเงินใน 9 ประเทศอาเซียนอาเซียนยังมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคอื่นของโลกมากขึ้น โดยเห็นได้จากการเติบโตของสายการบิน Low-Cost เช่น สายการบินแอร์เอเชียที่นอกจากจะให้บริการในไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ปัจจุบันมี 18 Hub ในอาเซียนและบินถึง 10 ประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว ยังบินไปยัง 13 ประเทศนอกอาเซียนอีกด้วย เช่น ญี่ปุ่น อินเดีย เกาหลีใต้ ฮองกง เป็นต้นการเติบโตของธุรกิจการบินยังแสดงให้เห็นถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียนที่ชนชั้นกลาง

ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นการรวมตัวเป็น AEC ยังสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่ โดยจากการสำรวจข้อดีของบริษัทข้ามชาติของ KPMG พบว่า โอกาสทางธุรกิจยังมีอีกมาก เพราะการรวมเป็น AEC หมายถึงขนาดของตลาดที่ใหญ่ขึ้น ทำให้ต้องพบทบทวนและประเมินการลงทุนในกลุ่มนี้เสียใหม่

AEC ยังเชื่อมต่อภาวะแวดล้อมทางธุรกิจให้กับบริษัทท้องถิ่นในแต่ละประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นบริษัทเก่าแก่ บริษัทที่เพิ่งใหม่ กิจกรรมขนาดใหญ่หรือเล็ก ที่สามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น เพราะหลังจากการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจในปี 2016 ที่เป็นการวางกรอบและวางรากฐานสำคัญแล้ว กลุ่มอาเซียนยังคงเดินหน้าพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ทั้งภาคธุรกิจ ประชาชนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสำหรับก้าวต่อไปของอาเซียนนั้น AEC Blueprint 2025 ระบุภาพรวมของอาเซียนในอีก 10 ปีข้างหน้าที่จะต้องมีการรวมตัวกันอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมและวัฒนธรรม โดยประชาคมอาเซียนจะต้องเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประชาคมที่อยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ AEC Blueprint 2025 ระบุว่าอาเซียนจะต้องเป็นภูมิภาคที่มีการรวมตัวสูง (An Integrated and Highly Cohesive Economy) ทั้งการเปิดเสรีสินค้า ที่มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้า ยกเลิก/ลดมาตรการที่มีใช้ภาษี ปรับปรุงกระบวนการพิธีการศุลกากร ปรับประสานมาตรฐานให้สอดคล้องกัน การเปิดเสรีการค้าบริการและส่งเสริมสภาพแวดล้อมด้านการลงทุน การเปิดเสรีบริการด้านการเงินและพัฒนาและรวมตัวตลาดทุน และการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและนักธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนในห่วงโซ่มูลค่าโลกรายงาน ASEAN Economic Community 2015 : Progress and Achievements ประเมินว่าในปี 2025 อาเซียนจะมีความเชื่อมโยงกันแท้จริงทั้งในด้านเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน ที่เป็นโครงข่ายโทรคมนาคม (Hard Infrastructure) และ Soft Infrastructure Networks สำหรับการสืบค้นและเข้าถึงข้อมูลทั้งภายในประเทศสมาชิกเองและระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน รวมทั้งยังประเมินว่าจะมีการร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจมากขึ้นและมีการพัฒนาเข้าสู่การเป็น Digital Economy อีกด้วยนอกจากนี้ AEC Blueprint 2025 ยังมุ่งไปที่การอำนวยความสะดวกทางการค้ามากขึ้น ผ่านกลไกต่างๆ เช่น ASEAN Single Window หรือ ASEAN-wide Self-Certification และ ASEAN Trade Repository รวมไปถึงการมีกลไกในการบริหารจัดการกับการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการภาษี (Non-tariff barriers : NTBs) หรือผลจากการกีดกันของมาตรการ NTBs ซึ่งจะทำให้การดำเนินธุรกิจมีความโปร่งใสมากขึ้นกิจการทั้งขนาดใหญ่และเล็กสามารถได้ประโยชน์จากการรวมตัวเป็น AEC ได้อาเซียน

กำลังเป็นภูมิภาคที่ทั่วโลกให้ความสนใจที่จะเข้ามาลงทุน ดังนั้น อาเซียนจำเป็นต้องจัดทำยุทธศาสตร์อาเซียน ASEAN Strategy ไว้รองรับกับการขยายธุรกิจการลงทุน ของบริษัทข้ามชาติที่จะเข้ามามากขึ้น รวมทั้งปรับปรุงนโยบายการลงทุนและการบริหารจัดการตลาดการเงินที่มีการแข่งขันและอำนวยความสะดวกทางการค้าที่มีประสิทธิภาพศักยภาพของอาเซียนจะโดดเด่นเพิ่มขึ้นอีก ด้วยการมีตลาดการเงินที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพมีเสถียรภาพ เพราะการรวมกันของตลาดการเงินอาเซียนจะมีผลให้การรวมตัวเป็น AEC บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น สมาชิกอาเซียนควรมีการเจรจาและการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการระหว่างกันซึ่งจะช่วยให้มีนวัตกรรมการที่จำเป็นมาใช้ในการสร้างกรอบการกำกับดูแลให้สอดคล้องกัน ในอีก 10 ปีข้างหน้าทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่ใช่เฉพาะภาคธุรกิจที่เป็นกิจการขนาดใหญ่เท่านั้น แต่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ธุรกิจประเภท Startups หรือผู้ประกอบการวิชาชีพ เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาและก่อให้เกิดการสร้างงานและเสถียรภาพต่อระบบเศรษฐกิจที่สำคัญตลาดของภูมิภาคจะไม่เป็นเพียงฐานให้เข้าไปมีส่วนร่วมในตลาดโลกเท่านั้น แต่ต้องเป็นแหล่งที่สร้างความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เพื่อประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับโลกได้ ดังนั้นแผนงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะส่งเสริมให้อาเซียนเข้าสู่ระบบการผลิตห่วงโซ่ของโลกและเป็นแหล่งการผลิตที่ยั่งยืน มีอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูงและเป็นแหล่งสร้างสรรค์องค์ความรู้การจัดทำแผนแม่บท AEC Blueprint 2025 เพื่อต่อยอดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนเป็นการวางเส้นทางพัฒนาในระยะ 10 ปีข้างหน้า ที่จะส่งผลให้สถาบันและกลไกอาเซียน รวมถึงสำนักงานเลขาธิการอาเซียน มีความเข้มแข็งมากและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อบริหารกิจการที่เพิ่มขึ้นและยังทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคความสามารถการแข่งขัน มีนวัตกรรมและพลวัต มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าของภูมิภาคและการเติบโตของโลก

Discussions

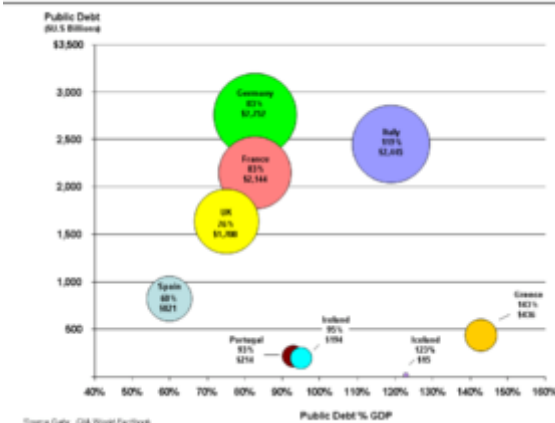
รองเลขาธิการอาเซียนกล่าวในที่ประชุมด้านสันติภาพว่าแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนมีความพยายามที่จะแก้ไขความขัดแย้งและข้อพิพาทภายในประเทศของตนเองและสร้างสิ่งที่เรียกว่า "สันติสนทนา" ระหว่างรัฐบาลและตัวแทนของกลุ่มผู้มีความขัดแย้งในพื้นที่ต่างๆ การประชุมได้ดำเนินการในหัวข้อต่อไปนี้ (1) การพัฒนาความรู้และการสร้างสันติภาพและความสมานฉันท์ใน อาเซียน (2) การพัฒนาและสันติภาพและสมานฉันท์ในพื้นที่ย่อยแต่ละประเทศ (3) การสร้างสันติภาพและความ สมานฉันท์ระหว่างประเทศและภูมิภาค (4) การพัฒนาของอาเซียนและอนาคตของสันติภาพและการประนีประนอมในอาเซียนนอกจากนี้ในที่ประชุมยังมีการกล่าวถึงภาพรวมและทิศทางนโยบายด้านสันติภาพของอาเซียน โดยผู้แทนระดับสูงจากทั้ง 10 ประเทศสมาชิกอาเซียนและเลขาธิการสำนักเลขาธิการอาเซียนได้มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนแนวทางซึ่งกันและกันวิกฤตเศรษฐกิจยุโรปเป็นวิกฤตที่เกิดขึ้นในยุโรป เมื่อ ค.ศ. 2009 โดยมีประเทศกรีซเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤตในครั้งนี้ และสาเหตุสำคัญมาจากประเทศมีการก่อหนี้สาธารณะในสัดส่วนที่สูง มีอัตราหนี้สินต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Debt to GDP Ratio) ประมาณกว่า 100% ใน ค.ศ. 2009 อันเป็นผลมาจากการกู้ยืมเพื่อชดเชยงบประมาณขาดดุลของรัฐบาล โดยจุดเริ่มต้นของวิกฤตได้ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่การปฏิรูประบบเศรษฐกิจใน ค.ศ. 2002 และกรีซประกาศยกเลิกการใช้เงินสกุลดั่งเดิมหันไปใช้เงินสกุลยูโรของกลุ่มสหภาพยุโรปแทน ส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของประเทศดีขึ้นสามารถกู้ยืมเงินได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลจึงมีการกู้ยืมเงินจำนวนมากเพื่อมาใช้จ่ายในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดมหกรรมกีฬาโอลิมปิกที่กรุงเอเธนส์ในค.ศ. 2004 ที่กรีซเป็นเจ้าภาพ

นอกจากประเทศกรีซแล้ว ปัญหานี้สาธารณะสูงยังก่อตัวขึ้นในหลายประเทศของยุโรป อาทิ ไอร์แลนด์ และอิตาลี เป็นต้น จากการติดต่อดังกล่าวในระบอบการเงินโลกนั้น การที่ประเทศหนึ่งผิบนัดชำระหนี้สาธารณะหรือเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ย่อมทำให้หนี้เอกชนภายนอกบางส่วนอยู่ในความเสี่ยงของ รวมทั้งระบบสถาบันการเงินของประเทศเจ้าหนี้ก็เผชิญความสูญเสีย ผลกระทบจึงส่งผ่านกันไปเป็นวงกว้าง

Public Debt and Debt to GDP - 2010

จากภาพจะเห็นว่า ณ ค.ศ. 2010 ประเทศในยุโรปที่มีสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Public Debt to GDP) สูงเกินกว่าร้อยละ 100 ได้แก่ กรีซ ไอร์แลนด์ และอิตาลี การที่สัดส่วนดังกล่าวสูงทำให้ประเทศมีความเสี่ยงและต้นทุนในการระดมทุนสูงขึ้น

General Recommendations

ผ่านไปสตรูรอนกับการลงประชามติออกจาก EU ของประชาชนในสหราชอาณาจักร ด้วยคะแนนเสียงร้อยละ 52 ต่อ 48 และนายเดวิด คาเมรอน นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบหลังได้สนับสนุนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้สหราชอาณาจักรอยู่กับสหภาพยุโรป ซึ่งจากนี้ไปประเทศอังกฤษจะเดินไปในทิศทางใดและจะเกิดผลกระทบอะไรขึ้นบ้างคงต้องเป็นเรื่องของอนาคตเพราะเป็นการตัดสินใจของชาวอังกฤษล้วนๆ ซึ่งคำถามคือเหตุใดชาวอังกฤษส่วนใหญ่ถึงตัดสินใจเช่นนี้

1. ไม่ต้องการอุปสรรคประเทศสมาชิกที่เศรษฐกิจตกต่ำ

ความแตกต่างกันของระบบเศรษฐกิจใน EU ที่มีเศรษฐกิจใหญ่และร่ำรวย เมื่อประเทศสมาชิกเกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำโดยเฉพาะ กรีซ ที่เผชิญปัญหาจนเกือบล้มละลาย และเกือบจะถูกบีบให้ออกจากสมาชิก EU เมื่อไม่นานมานี้ และยังมีสมาชิกอีกหลายประเทศที่มีปัญหาเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน ปัญหาเศรษฐกิจนี้ทำให้ประเทศร่ำรวย จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการเข้าไปช่วยเหลือฟื้นฟู เพื่อพยุงไม่ให้ปัญหาลุกลาม และอาจส่งผลกระทบต่อ การรวมตัวเป็นสหภาพยุโรปได้

2. เสียค่าใช้จ่ายไปโดยเปล่าประโยชน์

อังกฤษเป็นประเทศหนึ่งที่ต้องช่วยเหลือทางการเงินแก่ EU และต้องสูญเสียงบประมาณไปจำนวนมาก ทำให้ คนอังกฤษรู้สึกไม่พอใจ ว่าทำไมรายได้ของพวกเขาต้องเอาไปช่วยเหลือคนอื่น และที่สำคัญ EU ยังไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ ทั้งเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาต่างๆ

3. ปัญหาผู้อพยพจากตะวันออกกลาง

จากแผนรับผู้อพยพของ EU ให้สมาชิกสหภาพยุโรปแบ่งรับผู้ลี้ภัย ภายใต้ระบบจัดสรรโควตา โดยพิจารณาจากตัวเลขจีดีพี จำนวนประชากร อัตราการว่างงาน และจำนวนผู้ลี้ภัยที่แต่ละประเทศมีอยู่แล้ว ทำให้ผู้อพยพจากตะวันออกกลางหลังไหลเข้ามาในยุโรปมากขึ้น และอังกฤษเองก็ไม่ต้องการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายส่วนนี้ รวมถึงเกรงว่าจะเกิดปัญหาต่างๆตามมาอีกมากมายหลังจากการหลังไหลเข้ามาจำนวนมากของผู้อพยพ

4. ปัญหาการก่อการร้าย

อังกฤษได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศเป้าหมายสำคัญแห่งหนึ่งของผู้ก่อการร้าย ยิ่ง EU ให้สมาชิกรับผู้อพยพจากตะวันออกกลางมากเท่าไร การแฝงตัวเข้ามาก่อเหตุของผู้ก่อการร้ายก็มีมากขึ้นเท่านั้น และอังกฤษไม่อยากจะเสี่ยงอีกต่อไป

5. ปัญหาการว่างงาน

การไหลเข้ามาของแรงงานจากสมาชิกในกลุ่ม EU จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาการแย่งงานของคนอังกฤษ และ การเข้ามาทำงานของคนนอกประเทศโดยเฉพาะคนจาก ยุโรปตะวันออกนั้น ยังได้รับสวัสดิการ การดูแล เหมือนกับแรงงานคนอังกฤษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องใช้งบประมาณของรัฐบาลอังกฤษทั้งสิ้น

6. ความเป็นเสรีและประชาธิปไตย

ในประวัติศาสตร์แล้วคนอังกฤษท้ายที่สุดมักจะมองคนในชาติของตนเองเป็นสำคัญ และยึดติดกับความภาคภูมิใจในเสรีภาพทางการเมือง และระบอบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่และดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งคงจะเบื่อกับปัญหาของ EU ที่เกิดขึ้นตลอดไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการโยกย้ายเข้าเมืองของสมาชิกสหภาพยุโรปปัญหาให้ความร่วมมือด้านผู้อพยพจากตะวันออกกลาง ปัญหาที่ต้องร่วมรับผิดชอบจ่ายค่าสมาชิกซึ่งจ่ายไปแล้วกว่า 11,000 ล้านปอนด์ในขณะที่มีผลตอบแทนกลับมาเพียงเล็กน้อย รวมถึงกฎระเบียบของอียูที่ผูกมัดกลุ่มอำนาจรัฐสมาชิก ทำให้พวกเขารู้สึกว่ากำลังถูกเอาเปรียบและขาดการพัฒนาประเทศอย่างอิสระเสรี

7.นโยบายทางการเมือง

นายกรัฐมนตรี เดวิด คาเมรอน ของอังกฤษ ได้หาเสียงเลือกตั้งไว้ว่าหากได้เป็นนายกรัฐมนตรีจะมีการจัดทำประชามติให้ประชาชนลงมติการแยกตัวออกจาก EU โดยไม่ได้บอกเหตุผล ซึ่งนโยบายนี้ทำให้เขาได้รับการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายและล่าสุดได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งแล้วตามความคาดหมาย หลังจากทีผลลงประชามติ ปรากฏว่าชาวอังกฤษต้องการออกจากสหภาพยุโรป ขณะที่นายคาเมรอนเป็นผู้สนับสนุนให้อังกฤษอยู่ต่อ

8.เสรีภาพในการจัดทำข้อตกลงการค้ากับประเทศอื่นๆ

การเป็นสมาชิกอยู่ทำให้อังกฤษไม่สามารถทำข้อตกลงการค้ากับประเทศอื่นได้อย่างเสรี เนื่องจากสหภาพยุโรปได้พัฒนาตลาดเดียวผ่านระบบกฎหมายที่เป็นมาตรฐานซึ่งใช้บังคับในรัฐสมาชิกทุกรัฐ มีการยกเลิกการควบคุมหนังสือเดินทาง สหภาพยุโรปมุ่งประกันการเคลื่อนย้ายบุคลากร สินค้า บริการและทุนอย่างเสรีและคงไว้ซึ่งนโยบายการค้าเกษตรกรรม การประมงและการพัฒนาภูมิภาคร่วมกัน นอกจากนี้การทำแผนพัฒนากระตุ้นเศรษฐกิจก็ทำได้ยากลำบากเพราะธนาคารกลางของยุโรปเป็นผู้ควบคุมดูแลงบประมาณประเทศสมาชิกใน EU

9.การก้าวเข้ามาเป็นผู้นำของโลกอีกครั้ง

อังกฤษถูกมองว่าเป็นผู้นำโลกทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน แต่หลังจากที่เข้าร่วมสหภาพยุโรปก็ถูกมองว่าเป็นลูกเบ๊ของประเทศมหาอำนาจอื่นในยุโรปอย่างเช่น เยอรมัน ฝรั่งเศสและอิตาลี เนื่องจากว่า 3 ประเทศนี้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจของสหภาพยุโรป และด้วยเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ใน EU ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมากมายทำให้อังกฤษเห็นว่า EU กำลังล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาด้วยกฎข้อบังคับที่เข้มงวดเกินไปของธนาคารกลางยุโรป ทำให้อังกฤษมองว่าเป็นปัญหาในการวางแผนกระตุ้นเศรษฐกิจของตัวเอง หากออกจาก EU อังกฤษก็จะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างเสรี รวมทั้งไม่ต้องเสียงบประมาณช่วยเหลือ EU เพื่อแก้ปัญหาที่ตัวเองไม่ได้ก่อขึ้น ซึ่งจะทำให้อังกฤษกลับเข้ามาเป็นผู้นำของโลกอีกครั้งโดยไม่อยู่ภายใต้เงาของ EU อีกต่อไป

Conclusion: A new perspective

มักมีการกล่าวกันว่าวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ว่ามีความคล้ายกับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสหภาพยุโรป (European Union : EU) อยู่มาก และอาจมีการใช้สหภาพยุโรปเป็นแม่แบบในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การสร้างความแข็งแกร่ง

ของภูมิภาค และการเพิ่มบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลกอีกด้วย หากแต่อาเซียนมีบริบทที่แตกต่างจากสหภาพยุโรปในหลายด้าน อาทิ รูปแบบการรวมตัว และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การเรียนรู้บทเรียนจากสหภาพยุโรปและนำมาปรับใช้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นประโยชน์ แต่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและตระหนักถึงความแตกต่างที่มีอยู่ความเป็นมาของการก่อตั้งและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

Dr. Surin Pitsuwan
(Professor Emeritus, Thammasat University)

**“Linguistic & Cultural Diversity
in Thailand and ASEAN
Countries”**

The talk is on Wednesday 22nd June, 2016,
17.00-18.00 pm. (Room 10201) at the
University of the Thai Chamber of Commerce

Onsite registration (500 Baht)
(The registration fee is inclusive of a
complimentary cocktail)

ของสหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถกล่าวโดยสังเขปได้ ดังนี้ **สหภาพยุโรป** มีการเริ่มต้นหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งยุโรปในขณะนั้นถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือยุโรปตะวันตกและยุโรปตะวันออก ต่างก็มีสภาพความเสียหายจากสงคราม จึงเกิดมีแนวคิดที่ว่ายุโรปควรรวมตัวกันเพื่อรักษาสันติภาพ และเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจให้มากขึ้น เริ่มมี Schumann Declaration ในปี 1950 เพื่อเตรียมก่อตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็ก (European Coal and Steel Community : ECSC) เพื่อสร้างสันติภาพให้ยุโรป และมีวัตถุประสงค์ในการรวมเอาทรัพยากร ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้ามาอยู่ในความควบคุมขององค์กร และได้บรรลุผลสำเร็จต่อมาในปี 1951 โดยมีสถานะเป็นองค์กรระหว่างประเทศเหนือรัฐ (Supra-National International Organization) มีการบริหารงานและการตัดสินใจที่มีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตาม ต่อมาในปี 1957 ได้มีการก่อตั้งประชาคม 2 สาขา คือ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community : EEC) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป (European Atomic Energy Community : EAEC) เพื่อขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ขยายตลาดร่วม เคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน สินค้าและบริการระหว่างกันได้อย่างเสรีในอนาคตต่อมา ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้พัฒนาเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) ในปี 1968 โดยประเทศสมาชิก มีการยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรระหว่างกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป และใช้นโยบายการค้าร่วมกัน (Common Commercial Policy : CCP) และในปี 1993 ได้เรียกชื่อใหม่ว่าประชาคมยุโรป (European Community : EC) โดยมุ่งเน้นการเป็นตลาดร่วม มีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ ประชาชน และเงินทุนได้ โดยเสรี และต่อมาจึงพัฒนามาเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าสหภาพยุโรป (European Union : EU) ปัจจุบัน มีสมาชิก 28 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม บัลแกเรีย โครเอเชีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส โรมาเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีจุดเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน ในปี 1967 ซึ่งเป็นการรวมตัวกันแบบไม่เคร่งครัด ไม่มีสถานะเป็นองค์กรทางนิตินัย ยึดหลักความเท่าเทียมกัน ความร่วมมือที่เกิดขึ้นใช้หลักฉันทามติ ไม่แทรกแซงกิจการภายในของแต่ละประเทศภาคีสมาชิก ต่อมามีความตกลงการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค มีสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ พัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีของประชาชน บนหลักการพื้นฐานคือความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศภาคีสมาชิก ประชาคมอาเซียนประกอบไปด้วย 3 เสาหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และเพื่อรับรองประชาคมอาเซียน ผู้นำอาเซียนได้มีการลงนามในกฎบัตรอาเซียนเมื่อปี 2007 เพื่อสร้างสภาพนิติบุคคลของอาเซียน และจัดโครงสร้างองค์กรโดยเน้นการสร้างนิติฐานะ (legal status) ในเวทีระหว่างประเทศให้กับอาเซียน (intergovernmental organization) โดยปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม ลาว เมียนมา และกัมพูชาเมื่อทำการวิเคราะห์ประชาคมอาเซียน และสหภาพยุโรป ทั้งในด้านโครงสร้าง รูปแบบการก่อตั้ง ลักษณะการรวมกลุ่ม และสภาพบังคับของรัฐสมาชิก จะพบประเด็นน่าสนใจบางประเด็น คือ

(1) ด้านโครงสร้างและรูปแบบการก่อตั้งพบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ สหภาพยุโรปมีการก่อตั้งองค์กรในรูปแบบขององค์กรระหว่างประเทศ ที่รัฐสมาชิกจะต้องยอมสละหรือถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยให้กับองค์กร เพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจแทนรัฐ ส่งผลทำให้เกิดเอกภาพและขับเคลื่อนไปได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประชาคมอาเซียนนั้นก่อตั้งองค์กรในรูปแบบที่รัฐสมาชิกแต่ละรัฐมีฐานะเท่าเทียมกัน และรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย ส่งผลให้ขับเคลื่อนไปได้ช้า

(2) ด้านลักษณะการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปที่มีการดึงอำนาจอธิปไตยไปจากรัฐสมาชิก จึงส่งผลให้การดำเนินนโยบายขององค์กรกลายเป็นนโยบายร่วมของรัฐสมาชิก ทำให้มีพลังในการต่อรอง เนื่องจากเป็นการรวมตัวของประเทศที่พัฒนาแล้ว ในขณะที่ประชาคมอาเซียนแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มอำนาจการต่อรอง แต่ประชาคมอาเซียนเป็นการรวมตัวของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา และยังต้องพึ่งพิงประเทศมหาอำนาจอยู่มาก จึงยังไม่สามารถแสดงอำนาจต่อรองได้มากนัก

(3) ด้านสภาพบังคับของรัฐสมาชิก พบว่าสหภาพยุโรปมีระบบกฎหมายเฉพาะของตนเอง ได้แก่ ระบบกฎหมายยุโรป (European Legal System) ซึ่งมีผลผูกพันรัฐสมาชิกทั้งหมด และมีระบบศาลประชาคมเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิก ในขณะที่ประชาคมอาเซียนมีเพียงกฎบัตรอาเซียนที่ใช้เพื่อวางกรอบกฎหมาย แต่ไม่ได้ผูกพันรัฐสมาชิก จึงส่งผลให้การทำตามข้อตกลงนั้นขึ้นอยู่กับรัฐสมาชิกว่าจะปฏิบัติตามหรือไม่ และหากเกิดข้อพิพาทระหว่างกันจะต้องนำข้อพิพาทไปที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือใช้วิธีการเจรจาทางการทูต

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าแม้ว่าประชาคมอาเซียนและสหภาพยุโรปจะมีความคล้ายคลึงกันทางการรวมตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ แต่เพราะรัฐสมาชิกของประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ในด้านระบบการปกครอง เศรษฐกิจ การอาศัยพึ่งพาประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ทำให้อำนาจการต่อรองของประชาคมอาเซียนนั้นน้อยกว่าสหภาพยุโรป นอกจากนี้ บทเรียนที่อาจสะท้อนภาพจากสหภาพยุโรปมาที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ

- (1) การที่บริษัทชั้นนำหันมาเน้นการทำธุรกิจหลักที่มีความถนัดมากขึ้นจากเดิมที่ทำธุรกิจหลายสาขา
- (2) การให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา และการทำการโฆษณา
- (3) การขยายการลงทุนไปยังภูมิภาคอื่นมากขึ้น และ
- (4) การปรับตัวให้เข้ากับภาวะการแข่งขันทางธุรกิจที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เป็นผลตามมาจาก การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ จุดกำเนิดของการรวมกลุ่มในภูมิภาคยุโรปเกิดขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง อันเนื่องมาจากประเทศต่างๆ ในยุโรปทั้งผู้ได้รับชัยชนะและผู้แพ้ต่างก็มีสภาพของความเสียหายบอบช้ำอันเป็นผลจากสงครามไม่ต่างกัน อีกทั้งยังมีความตึงเครียดและท่าทีหวาดระแวงอันครึกครื้น ระหว่างคู่ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมัน เพราะเยอรมันคือผู้จุดชนวนแห่งสงครามทั้งสองครั้ง ซึ่งในขณะนั้นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำคัญในการขับเคลื่อนยุโรปและเป็นยุทธปัจจัยในการป้องกันประเทศ คือ “ถ่านหิน” ซึ่งเป็นพลังงานในการขับเคลื่อนเครื่องจักรไอน้ำ และ “เหล็ก” ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเครื่องจักรอุตสาหกรรมหนักและอาวุธยุทโธปกรณ์ ฉะนั้นถ่านหินและเหล็กกล้าจึงเป็นสาเหตุแห่งการแย่งชิงทรัพยากรของประเทศทั้งสองอันนำไปสู่สงคราม ตราบใดที่ทรัพยากรทั้งสองยังอยู่ในความดูแลของประเทศต่างๆ ซึ่งคำนึงถึงประโยชน์ตนเป็นหลักแล้วสงครามก็ย่อมเกิดขึ้นอีกเรื่อยๆ ดังนั้นจึงควรนำทรัพยากรดังกล่าวออกจากกร

ดูแลของรัฐบาล นักวิชาการฝรั่งเศส ฌอง มอนแนต์(Jean Monnet)จึงเสนอแนวคิดในการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นมาดูแลทรัพยากรทั้งสองแทนเพื่อเป็นการลดแรงตึงเครียดและลดความหวาดระแวงระหว่างกัน อีกทั้งเพื่อการเสริมสร้างสันติภาพในยุโรปไม่ให้เกิดสงครามอีก โดยยื่นข้อเสนอให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศส คือ โรแบร์ ชูมาน ซึ่งเห็นด้วยกับแนวคิดนี้ ฝรั่งเศสและเยอรมนี(ตะวันตก)จึงหันหน้าเข้าหากันด้วยความร่วมมือเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นความร่วมมือกันในการจัดตั้งองค์การที่มีสภาพเป็นองค์การระหว่างประเทศเหนือรัฐ(Supra-National Organization) คือ “ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้า(European Coal and Steel Community:ECSC)” ในปี ค.ศ.1951 โดยมีประเทศสมาชิกที่ร่วมก่อตั้ง 6 ประเทศได้แก่ เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และ ลักเซมเบิร์ก โดยประชุมกันที่กรุงปารีส

มีข้อตกลงร่วมกันในการเปิดเสรีทางการค้าภายในกลุ่มเกี่ยวกับถ่านหินและเหล็ก รวมทั้งมีนโยบายด้านภาษีศุลกากรด้านนี้ต่อประเทศนอกกลุ่มร่วมกัน ECSCนี้ถือว่าเป็นความร่วมมือแบบเฉพาะเรื่อง(Function Co-operation)นั่นคือเรื่องถ่านหินและเหล็กกล้า

นอกจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ผลจากสงครามโลกครั้งที่สองทำให้ประเทศมหาอำนาจเดิมสูญเสียมหาศาลไม่ว่าจะเป็นผู้ชนะอย่างอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือฝ่ายที่แพ้สงครามอย่างเยอรมนี อิตาลี ล้วนได้รับความเสียหายอย่างหนัก ในขณะที่ผู้ชนะอย่างสหรัฐอเมริกาที่เสียหายน้อยที่สุด จึงได้โอกาสก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจแทน เงินสกุลหลักที่ใช้ซื้อขายสินค้าเปลี่ยนจากสกุลปอนด์สเตอร์ลิง มาเป็นดอลลาร์สหรัฐ อันเป็นผลจากการให้เงินช่วยเหลือจากสหรัฐฯในแผนมาร์แชล(Marshall plan)ซึ่งเป็นการแพร่กระจายเงินสกุลดอลลาร์ให้หลังไพลและหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจของยุโรปมากขึ้น ความสำคัญของเศรษฐกิจในยุโรปก็เริ่มลดลง โดยเฉพาะหลังจากที่เศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่นเริ่มฟื้นตัวหลังสงคราม ในที่สุดยุโรปเริ่มรู้สึกว่ามันด้อยกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น จึงต้องการกลับมาเป็นมหาอำนาจอีกครั้ง การรวมตัวกันของประเทศในภูมิภาคยุโรปเพื่อความร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นเพื่อการผนึกกำลังสู่การแข่งขันและคานอำนาจกับประเทศสหรัฐอเมริกา

นั่นเอง

ส่วนความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ ASEAN (Association of South East Asia Nations) นั้นมีจุดกำเนิดในช่วงหลังสงครามเวียดนามสงบลง เมื่อ ปี ค.ศ.1967 ที่ประเทศไทยนี้เอง โดยมี พลเอก(พิเศษ) ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น เป็นผู้ มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้ง โดยสาเหตุแรกของความร่วมมือ เริ่มต้นมาจากความร่วมมือก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ.1961 คือ ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(Association of South-East Asia : ASA)เป็นความ

ร่วมมือของประเทศสมาชิกแค่ 3 ประเทศคือ มาลายา(มาเลเซีย) ไทย และ ฟิลิปปินส์ ซึ่งขณะนั้นมาลายาต้องการนำซาบารห์(เกาะบอร์เนียว)และซาราวัก ดินแดนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและน้ำมันมาเป็นส่วนหนึ่งของมาลายาและกลายเป็นมาเลเซีย สร้างความไม่พอใจแก่ฟิลิปปินส์เป็นอย่างมากเพราะต้องการดินแดนดังกล่าวเช่นกัน ดร.ถนัดจึงต้องเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยให้ ในขณะที่เดียวกันอินโดนีเซียก็ต้องการจะจัดตั้งความร่วมมือ MAPHILINDO อันประกอบด้วยมาเลเซีย ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ทว่าปี ค.ศ.1963 อินโดนีเซียก็ขัดแย้งกับฟิลิปปินส์กรณีเกาะบริเวณชายแดนมาลายาและฟิลิปปินส์ ดร.ถนัด ก็เป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยให้อีกเช่นกัน เมื่อเป็นดังนี้แล้วท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ดร.ถนัด คอมันตร์ จึงคิดว่าทุกประเทศในแถบนี้ควรจะสร้างความร่วมมือและปรองดองกันมากกว่าที่จะมาทะเลาะเบาะแว้งกัน จึงได้กำเนิดความร่วมมือตามปฏิญญากรุงเทพ(The Bangkok Declaration)ที่บางแสน โดยมีสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง 5 ประเทศได้แก่ ประเทศไทย(เจ้าภาพ) มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ สิงคโปร์ ในวันที่ 8 สิงหาคม ปี ค.ศ.1967 “ASEAN” หรือ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” จึงได้เริ่มต้นขึ้น โดยมีประเทศไทยมีบทบาทหน้าที่สำคัญ

ฉะนั้นวาระที่เปิดเผยสำหรับการก่อตั้งอาเซียนคือ ต้องการจะร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม ส่วนวาระซ่อนเร้น คือเพื่อที่จะสร้างกลไกการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศอาเซียน และการร่วมมือต่อต้านอุดมการณ์คอมมิวนิสต์จากประเทศเวียดนามได้มิให้หลังไหลเข้าสู่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ เรียกได้ว่าเป็นความร่วมมือที่เน้นความร่วมมือทางด้านความมั่นคงเป็นหลัก

จะเห็นว่าจุดประสงค์ของความร่วมมือของกลุ่มประเทศของทั้งสองภูมิภาคนั้นกำเนิดจากวาระซ่อนเร้นที่คล้ายคลึงกันคือเพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอันเกิดจากการ**แย่งชิง**

ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างประเทศและเพื่อให้เกิดสันติสุขในภูมิภาคและความมั่นคงเป็นอันดับ

แรก ระยะต่อมาจึงเกิดการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้นโดยเฉพาะสหภาพยุโรปมีการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วตั้งแต่ในระยะเริ่มต้น และประสบผลสำเร็จในความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ประเทศอาเซียนนั้นไม่มีความคืบหน้ามากนัก อาเซียนมีการพัฒนาความร่วมมือไปอย่างเชื่องช้า เพราะดูเหมือนว่าแต่ละประเทศในอาเซียนจะคุ้นเคยกับประเทศแม่ที่เป็นเจ้าอาณานิคมมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกันเสียอีก อีกทั้งหลายประเทศก็มีความแตกต่างกันในด้าน ศาสนา ภาษาและ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งประเทศในยุโรปจะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าอีกทั้งการที่เคยสู้รบกันมาก่อนก็ทำให้รู้จักกันดี ความร่วมมือจึงเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่า

References:

Feldman, Burton (2011). The Nobel prize: a history of genius, controversy, and prestige. Arcade Publishing. ISBN 1559705922.

Leroy, Francis (2013). A century of Nobel Prizes recipients: chemistry, physics, and medicine. CRC Press. ISBN 0824708768.

Levinovitz, Agneta Wallin (2011). Nils Ringertz. ed. The Nobel Prize: The First 100 Years. Imperial College Press and World Scientific Publishing. ISBN 981-02-4664-1.

Shalev, Baruch Aba (2002). 100 years of Nobel prizes. Americas Group. ISBN 0935047379.

Wilhelm, Peter (2012). The Nobel Prize (First ed.). Springwood Books. ISBN 9780862541118.

Chen, Nai-Ryenn (2010). Chainess Economics Statistics. Chicago : Aldne Publishing.

McEachern (2012). William A. Principle : A contemaporary Introduction. South-Western, Adivision of Cengage Learning.

www.chula.ac.th

www.nida.ac.th

WWW.kmut.ac.th

www.swu.ac.th

www.ku.ac.th

www.bu.ac.th

www.mahilol.ac.th